

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz. Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONSZ.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A tanítók számára — mi szívesen adunk...

Irta: *Kossuth Ferenc.*

Akarmennyire aggódjék is bárki az általános drágaság rohamos növekedése felett, melyet részben az aránymennyiség évenkénti nagy emelkedése s ebből kifolyólag az arany értékeinek csökkenése, részben pedig a folytonos munkássztrájkok és a munkabérnek az az állandó emelése okoz, mely az ipartermelésnél az ipartermék értékének átlag negyven százalékát képviseli...

Továbbá, akarmennyire döbbenjen is meg bárki azon, hogy ebben a szegény országban, melytől folyvást növekvő pén- és véráldozatot követel a fegyveres kéz, ugyanakkor folytonos bér- és fizetésemet kérik a folyvást növekvő drágulás miatt maguk az ország polgárai is, kik ha tisztviselők, az adózó polgárok pénzéből, ha pedig munkások, a mindennapi vevők pénzéből kívánnak maguk számára mindig többet és többet...

Mégis valóban a fizetésemelést kérők akarmelyik csoportját inkább ítéltette volna el Tisz István, mint épen a néptanítók csoportját.

Ezekkel szemben nagyon szerencsétlenül hozta fel Tisz István az alacsony kvalifikációt, mint okot arra, hogy az eddig elért fizetési javításokkal meg kellene elégedniük.

A néptanítóknak nem a kvalifikációját kell feszegetni, hanem hivatásuknak fontosságát kell mérlegelni.

Egész sorozatát lehetne megemlíteni olyan hivatalnoki karoknak, amelyeknek kvalifikációja sokkal magasabb, mint a néptanítóké, de akik megközelítőleg sem teljesítenek oly fontos szolgálatot a nemzetre és az államra nézve, mint ezek a néptanítók. Mert a tanítók tevékenységére van bízva az egész nemzet gyermek-generációja; és a tanítók azok, akik a gyermekekből jó magyar hazafiakat, vagy pedig a magyar haza iránt hűtlen polgárokat nevelhetnek a szerint, hogy miképpen teljesítik feladatukat, miképpen fogják fel hivatásukat.

Meggyőződésemet szarint nincs osztály, amelynek gondozására nagyobb kincs lenne bízva, mint az egész jövődök nemzedék lelki világának a kincse.

Az elemi tanítók azok, akiknek (legyenek államiak, községiek, vagy felekezeti) pártkülönbség nélkül az egész nemzet dédelgetett fiainak kellene lenniük úgy, hogy érezzék a magyar nemzet szeretetének melegét és viszont az ő szívében is a mindennapi gondok ne tompítsák el a hazaszeretet erős lüktetését. Mert nincs nagyobb ellensége a lelkesedésnek, mint a mindennapi gond, mely oda ül a tüzhely mellé és onnan fel nem kel se örömben, se búbán.

Mikor még korom és egészségem megengedték, hogy sokat járjak az országban és folyvást érintkezzem azzal a magyar néppel, melyről az én édes atyám elmondta nekem a távol idegenben, hogy nincsen párja a világon, — többször találkoztam kis községekben ősz fejű, kopott ruhájú, de tiszta lelkű néptanítókkal, kik égő lelkesedéssel a szemükben jöttek engem üdvözölni. Volt köztük, aki negyven, volt olyan, aki negyvenöt esztendőn át tanította faluja népét a hazaszeretetre, Rákóczi Ferenc, Kossuth Lajos küzdemeire, a magyar dicsőségre, a magyar szenvedésre és azokra az érzelmeire, melyek — fájdalom — sokatvesztettek mélységükből az utolsó években, talán mióta azok az öreg tanítók s a hozzájuk hasonlók kihaltak és helyükbe az élet gondjaival terhelt és ezzel küzdő fiatalok jöttek.

Az államnak nincs fontosabb feladata, mint az, hogy a néptanítói kart mentse meg a mindennapi megélhetés megörlő gondjaitól: — és azután cserébe megkövetelheti a kar minden tagjától, hogy szeresse azt a hazát, mely őket szereti.

Az ember lelke felháborodik, ha olvassa, hogy bár az 1879. XVIII. t.-c. azt a célt szolgálta, hogy „a magyar nemzeti kulturát és magyar nyelvet meggyökereztesse s ez által a magyar nemzethez való tartozás érzését a nem magyar ajkú állampolgárok lelkébe is becsepegtesse” — mégis ezidő szerint is „a magyar anyaország népeségének negyven százaléka nem tud az állam nyelvén beszélni; s az idegen ajkúak több, mint nyolcvanhárom százaléka e nyelvet nem érti”. Van 1447 olyan népiskola, melyben a magyar nyelvet még csak nem is tanítják, pedig érvényben van az 1907. évi XXVII. t.-c. a nem állami elemi iskolák jogviszonyairól, amely a tanítók fizetésével és korpótlékával foglalkozik.

Valóban, ha az ember meggondolja, hogy az 1868. XXXVIII. t.-c. szerint tisztes lakáson és legalább egy negyedholdnyi kerten kívül nem lehetett kevesebb fizetése a rendes tanítónak, mint 300 forint (mostani 600 korona), akkor lehetetlen be nem látni, hogy ezzel az a „legalább is ezer korona”, melyet most kap a tanító a lakbérosztályba nem sorozott községekben, nincs kellő irányban; mert 1868. óta annyira változtak a viszonyok, hogy az akkori 300 forint (600 korona) most nem 1000, hanem 1500 vagy 2000 koronának felel meg.

Saját tapasztalatomból tudom, hogy azóta a tizenhét év óta, mióta én haza jöttem, az élet legalább is kétszeresen megdrágult. Vajjon nem-e háromszorosa a drágulás negyvenhárom év óta?

Az 1868-iki törvény megalkotói tehát bizonyára nem úgy gondolkodtak, mint Tisz István gróf, hogy a

kis kvalifikációju elemi néptanítóknak az is elég, amit kaptak, hanem úgy gondolkodtak, mint ahogy én és pártom gondolkodunk: hogy ha a tanítók kvalifikációja kicsiny, de hatáskörük végtelenül nagy és a nemzetre nézve rendkívül fontos.

Midőn sokan oly könnyű szívvel készek megszavazni milliókat olyan hadsereg számára, melyből ki van zárva a nemzeti szellem, ami a hadseregeknek erőt szokott adni, még pedig ingyen — és még könnyebb szívvel készek bele-mártani százmilliókat a tengerbe gyakorlatilag csak azért, hogy ott a siphoniferák, baculitek, nautulitek, hamitek, caphitek és nem tudom még miféle más vízi puhányok kényelmes lerakodási felületeket kapjanak: — ugyanakkor az ország jövő nemzedékét nevelő néptanítóktól ne sajnálják ezek az urak a milliókat!

A tanítók számára mi szívesen adunk, pedig az ország költségeinek rohamos növekedésén mélységesen aggodunk.

= *A bírói függetlenség.* Megbecsülhetetlen kincse a magyar igazságszolgáltatásnak a bírói függetlenség, mely abból áll, hogy a hatalomnak nincs joga bármi tekintetben a bíróságot ítélkezéseinek befolyásolni és így politikai s más érdekből esetleg hamis utra terelni. Az új polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló javaslat 78. és 79. §-aival — habár ideiglenesen — a bírói függetlenséget felfüggeszteni kívánnák. Ez ellen az országos bírói és ügyészi egyesület Grecksák Károly kuriai bíró elnökletével, valamint a Magyar Jogász-Egyesület is Nagy Ferenc elnökle alatt, ismételtén és igen helyesen állást foglalt. Ohajtandó, sőt feltétlenül szükséges lenne, hogy a kir. ügyészi intézmény is kivétessék az igazságügyi kormány joga alól. Ezt a jogkört a korona-ügyészre kellene bízni, aki egy felsőbb ellenőrző hét tagu bizottságnak adna számot évnegyedenként. E bizottság a Kuria elnökének vezetése alatt kuriai bírákból és a közigazgatási bíróság tagjaiból állana — évenként újból alakítva. Ezt javasolja Dr. Király Péter „Magyar szocializmus” c. nagyrédekü könyvében. Jó volna erről a fennebbi egyesületeknek tudomást venni s ez irányban is propagandát csinálni.

„A magyar igazságügyminiszternek — írja Dr. Király — Bécsből parancsolnak, a magyar király nevében ugyan, de rendszert az osztrák császár érdekében és Auszria előnyére. Az önzetlen és független magyar politikusnak és publicistának feje fölött damoklesi kard gyanánt fenyeget folytonosan az igazságügyminiszteri és kir. ügyészi szélsely. Mert az ügyészek a mai szervezet mellett épen oly feltétlen vak eszközei bármely kormány-politikának, mint aminő vak eszköze maga az igazságügyminiszter a bécsi idegen akaratnak. Példa erre a Lányi-Krisztoffy-féle erkölcstelen, arcpirító kormányzás, mely szembeötlő bizonyossággal igazolta ezt.”

A népnevelés apostolai.

Magyar tanítók! —

Üdvözlünk benneteket!

Az elmúlt hét napjaiban a tanítók kerültek a közérdeklődés homlokterébe. Országos gyűléseiken olyan határozatokat hoztak, melyek méltán megdöbbentenek mindenkit, akik ennek az országnak felvirágzását, jövő fejlődését a népkultúra intenzív művelésétől várják, de egyúttal örömmel töltik el azoknak lelkét, akik a demokratikus Magyarország kiépítéséért küzdenek.

A tanítók u. i. az ő nagy nyomorukból fakadt elkeseredésükben, amelyet csak fokozott a munkapárt dec. 7-iki értekezletén elhangzott igazságtalan támadás, kimondták a passzív rezisztenciát, de egyúttal dokumentálni akarván azt, hogy az osztály-parlamenttől nem várhatják sorsuk jobbrafordulását és a népoktatásügy ohajtott reformját, páratlan, egyértelmű lelkesedéssel állást foglaltak az általános, egyenlő, titkos választói jog mellett is.

Foglalkoznunk kell ezekkel a kérdésekkel, amelyek mélyen belevágnak a nemzeti közéletbe és amelyek csak látszólag a tanítók személyi ügye, de lényegében bizony a nemzet ügye ez!

Ma már elvitázhatatlan tény, hogy a legfontosabb államérdek a népkultúra teljes, egységes irányzatú kiépítése. Minél műveltebb az állam lakossága, annál jobbak közgazdasági viszonyai és természetesen könnyebb és nagyobb a polgárok adózóképesége is.

És bármennyire tagadják is a konzervatív felfogás terjesztői, amilyen mértékben sikerül a népoktatás mezejéről a széparatiztikus irányzatok kiszorítása és ehelyett az egységes vezetésnek, egységes szellemben való megvalósítása, annál erősebb lesz a lelkekben az ohajtott végső cél: a nemzeti állam eszménye is. Épen azért, mert mi e nagy, közös ideálnak: a nemzeti állam eszményének, minden más érzésen felülállva a lelkekbe való beplántálását az iskolában és az iskolán kívül álló más népművelési szerveken át várjuk, nem titkolhatjuk el megdöbbentésünket azon a bűnös közönyön, mellyel a kormány a tanítókat a végső ellentállásra kényszerítette.

Nem ítéljük el a tanítókat radikális elhatározásukért, mert teljesen megértjük annak indító okait, csak fáj nekünk, hogy a magyar népkultúra berkeiben elcsendesül az eddig oly sok reménnyel biztatott és annyi jóleső örömmel szemlélt nemzetépítő, nemzetetörő munkásság.

Ime, a nemzeti munka jegyében egyesült kormánypárt így sorvasztja, okatlan politikájával így öli el a tanítóság értékes és már annyi sikerre támaszkodható munkáját.

De megértjük ezt is. A munkapárt koronázatlan királya, a vonatokat megállító gögös junker, aki bivalyos megátalkodottsággal küzd országsszerte a progresszív fejlődés ellen, vad fanatizmusában egyszerre csak meghökkenve veszi észre, hogy a magyar progresszivisták táborában erős, értékes csapatot képez már a tanítóság. Felhorkan tehát s tajtékozó dühvel ellenük fordulva, letagadja fizetésügyi mozgalmuk jogosultságát s kisajnálja a tanítók szájából az eddigi száraz, keserves kenyeret is. Csakhogy — hála az Égnek — Tisza István s a vele üvöltő mungótábor ma nem kifejezői a nemzeti közvéleménynek.

A tanítóságnak nagy elkeseredésében is vigasztalásul szolgálhat, hogy jogos kívánságait a nemzeti közvélemény szívesen elismeri s e közvélemény szavának parancsoló sulya alatt a kormánynak is meg kell mozdulnia.

Ezt követeljük mindenütt és minden alkalommal, mert a tanítóság passzív rezisztenciáját nagy nemzeti veszedelemnek tartjuk.

De örömmel tölt el bennünket a tanítók határozatának azon pontja, mely kötelességé teszi minden tanítónak, hogy küzdjön az általános, egyenlő, titkos, községenkénti választói jog mellett. Örömmel tölt el, mert a tanítóság öntudatosságát látjuk itt megnyilatkozni s mert szerintünk is ennek megvalósulása hoz egy boldogabb jövőt erre az ezer sebtől vérző országra s ennek társadalmában remélhetik a tanítók is teljes megbecsülését s munkájuknak érdem szerint való megfizetését is.

Ugy értesülünk, hogy az országos határozatok végrehajtása tárgyában a tanítóság vidékenként szervezkedik s vármegyénk tanítói a karácsoni szünetben fogják valószínűleg megtartani szervezkedő nagygyűlést.

Mozgalmukat az elfogulatlan magyar közvélemény színpátiája kíséri. A tanítóság bátor, önérzetes megnyilatkozása egy jobb jövő hajnalhasadását jelenti, az ő munkájuktól sokat vár a haladni vágyó magyar társadalom. A tanítóság szervezetsége hatalmas erőt jelent s ez az erő most úgy látszik a demokrácia jegyében akar érvényesülni. Magyar tanítók! Üdvözlünk benneteket a progresszív közvélemény nevében!

HIREK.

— Székely Testvérek! A védtelenek, az üldözöttek, az igazságot szeretők, az emberbaráti eszméket, a közműveltséget terjesztők és azokért lelkesülni tudók rendíthetetlen előharcosa volt 17 esztendőn át a »Székely-Udvarhely«. Sok igazságtalanságot visszavert. Sok gyalázatos visszaélésről lerántotta a leplet. Mindig a mások előhaladásáért küzdött. Inkább a száraz, sokszor keserű kenyér mellett maradt, míg annyian bőséges kincsekben könyökgig vájkáltak, de kibontott zászlóját soha sem árulta el. Az ármány, az irigység, a rosszakarat ezer nyilait röpítették feléje alattomosan. Számtalanszor életére törtek, de mindannyiszor üldözői voltak a vesztesek a megszégyenültek, mert az igazság fegyverei ellen hiába küzdenek a gonoszok. Ha ezek a közismert elvek, a »Székely-Udvarhely«-nek a tisztesség határain belül követett iránya lelkesíti továbbra is széleskörű olvasó közönségét. Ha azt akadják, hogy e vármegyének legyen egy igazán szabad, valóban függetlenségi organuma, úgy minél intenzívebb, minél hathatósabb pártolást kérünk, mert e lap ereje — a közönség legsajátabb érdeke, amelyet jövőben is szolgálni kíván.

— Mikes gróf püspök ünneplése. Igen szép ünneplésekben van része Mikes János gróf szombathelyi püspöknek, aki székelyudvarhelyi főesperes-plebánosi állását a tegnapi napig oly nagy szeretettel töltötte be. Szombaton délután a püspöki felügyelet alatt álló róm. kath. leányiskola, melynek ő volt az igazgatója, illetve egyházi tanfelügyelője, meghatóan szép ünnepséget rendezett tiszteletére. A gazdag műsor minden egyes pontja remekül sikerült és Mikes gróf püspök hatásos szavakban mondott köszönetét az intézet kiváló buzgalma főnöknőjének s a tisztelendő nővéreknek, kik vállvetett szorgalommal oly szép műsort állították össze bucsuzóul. Másnap este pedig az egyházmegye közönsége faklyásmenetet rendezett az új püspök tiszteletére. Az ezrekre menő közönség érzelmeit Embéry Árpád főgimnáziumi tanár, volt orsz. képviselő tolmácsolta nagyhatású beszédben, melyet a közönség gyakori zugó éljenzése kísért. Mikes gróf mélyen áthatottan köszöntö meg az ünneplést. Igéretet tett, hogy e város közönsége iránt örökké hálás lesz és szeretetének melegségével fogja emlékében tartani. Este a Budapest-szálló színháztermében bankett volt, a melyen a város és vidék előkelő közönsége nagyszámban vett részt.

— Hangverseny és harangszentelés. A székelyudvarhelyi református egyházközség szombaton este új harangjának beszerzése költségei javára, sikerült műsoros estélyt rendezett a Budapest-szálló színháztermében. A műsor minden pontja jól sikerült és Dr. Kenessey püspök előadását nagy figyelemmel hallgatták. Másnap délelőtt volt a »harangszentelés« ünnepi aktusa, melyen nagy közönség vett részt.

— A kerületi papság bucsuja. A székelyudvarhelyi esperes-kerületi papság ma (esütörtökön) vesz ünnepélyesen bucsut Mikes János gróftól, mint a kerület érdemes főesperesétől. Ez alkalomból úgy a papság, mint a székelyudvarhelyi róm. kath. egyháztanács tagjai, az új püspök vendégei lesznek.

— Az ország tanítósága és a budapesti körök nagy lelkesedéssel fogadták a Tanítók Fördője r. t. megalakulásának eszméjét. Újabb értesülés szerint a róm. kath. papság is testületileg csatlakozik a mozgalomhoz.

— Plebánia-átadás. Mikes János gróf szombathelyi püspök a székelyudvarhelyi plebániát tegnap adta át utódának Pál István nyug.-státusi referens, e. kanonoknak, az új plebánosnak.

— A Székely Egyesület Benedek Sándor közigazgatási bíró elnöklésével vasárnap tartotta meg ez évi közgyűlését. A gyűlés kiemelkedő pontja az volt, hogy az egyesület elhatározta, miképp a Sepsiszentgyörgyön épülő Székely Nemzeti Múzeum részére 10.000 koronás alapítványt tesz. Nagy Gábor miniszteri tanácsos és Papp István kuriai bíró felszólalása után felhatalmazták a választmányt az alapítványi összeg kiutalására és az alapítólevél kiállítására. Ezután Benedek Elek tette meg titkári jelentését. Kiemelte, hogy 20 székely földön lakó mezőgazdasági családoknak adnak pénzbeli jutalmat és elismerő oklevelet, továbbá a székelyföldi közép és polgári iskolákban, valamint a tanítóképzők szegénysorsú növendékeinek kormányjutalmat és ösztöndíjat szereztek. Ugy, mint az előző évben, az idén is 30 népiskolának küldtek 400 könyvet. A fővárosban munkát kereső székelyeket az egyesület pénzbeli segítséggel és ajánlólevelekkel látta el. Ezután a választásokat ejtették meg. Elnök újból Benedek Sándor közigazgatási bíró lett, alelnökké pedig Dobonai Lajost és Nagy Gábort választották meg. A választmány új tagjai lettek Gotthard Zsigmond, Papp István, Balássy Dénes, Ravasz Árpád, Bochkor Károly és Péter István. Végül a titkár bemutatta Gálffy Ignác miskolci kereskedelmi iskolai igazgató tervezetét a székely nemzeti alapról, amelyet a közgyűlés tárgyalás végett a választmányának adott ki.

— Jegyzői diszgyűlés. Udvarhelyvármegyei községi és körjegyzői egylete — mint tudósítónk írja — e hó 8-án diszgyűlés keretében vett bucsut Máté János vargyasi jegyzőtől, az egyesületnek hosszas időn át volt alelnökétől, aki állásából nyugalomba vonult. A diszgyűlésen jelen volt az alispán is a törvényhatósági tisztviselőkkel, ugyszintén Dr. Mezei Pál ügyvéd és az egyletnek számos tagja. Gálffy István elnök szép megnyitója után, Dr. Konecz János alelnök, székelyderzsi körjegyző vett bucsut az ünnepelttől. Majd pedig Dr. Sebesi János alispán a törvényhatóság nevében nyilvánította elismerését. Végül Máté János meghatottan modott köszönetet a kedves kitüntetésért. A diszgyűlést közebed követte.

— Simkovits tánciskolája. Simkovits József okl. táncitanító, kihez minden szülő a legnagyobb megnyugvással küldi gyermekét, a napokban Székelyudvarhelyre érkezik, hogy a jövő hó elején megnyitandó táncanfolyamát előkészítse. Simkovits jelenleg Székelykeresztúron tartja táncanfolyamát.

— A tanítói és kántori jövedelem. Az az anként, amit szeptemberben tartottak a

fizetésrendezés ügyében a minisztériumban, mindaddig nem járt semmi pozitív eredménnyel. Ezen az ankétén szóba került a tanítói és kántori jövedelem különválasztása is. Ez irányban a minisztérium megkeresést intézett a tanfelügyelőséghez, pontos kimutatást kérve a tanítók azon kántori jövedelméről, mit 1000 korona alapfizetésükbe eddig méltánytalanul beleszámítottak. A tanfelügyelőségek e kimutatásokat most küldik a minisztériumba, ahol ez anyagot földolgozván, ha az összeg nem lesz szerfölött nagy, nincs kizárva, hogy már 1912-ben fogja elvezni valamilyen pótlék címén a tanító rendes fizetését. Mert mégis csak nagy igazságtalanság, hogy eddig vagy a tanítói munkát, vagy a kántori teendőket kellett ingyen végezni.

— **Unitárius biblia.** Az iskolai év beálltával oly nagy kereslete volt a Tarcsafalvi Albert kolozsvári áll. igazgató-tanító, az Erdélyi Irodalmi Társaság agilis tagja által gyönyörűen megírt „Bibliai Történetek” című, elemi iskolai III–IV. o. tankönyvnek, hogy a raktáron volt nagyobb készlet, hirtelen kifogyott. Új kiadást kellett sajtó alá rendezni és ez a kiadás most jelent meg. A két évre szóló könyv ára iskolai kötésben 1 K. Tíz koronán felüli rendeléseket a tiszt. papság és tanító urak cinére (ha az összeget előre beküldik), bérmentve teljesít: Betegh Pál könyvkiadóhivatala Székelyudvarhelyt.

— **A halászat és vadászat ellenőrzése.** Udvarhely vármegye közgazdasági előadója a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez intézett évi jelentésében az udvarhelyvármegyei gazdasági viszonyokról többek között a következőket írta: „A halászati törvény megtartására alig tételtt valami és e miatt a hal és a rák kiveszőfélben van”, majd ismét hogy „a halászat a lehető legmostohább viszonyok között van, mert méregfü, dinamit és maszlag használata miatt a nemesebb hal és az édesvízi rák majdnem kiirtott”. Udvarhelyvármegye alispánja e jelentésből arra következtet, hogy az elsőfoku rendőrhatalóságok és a községi előjáróságok nem teljesítik kellő éberséggel és megtorló szigorúsággal az 1888. évi XIX. t.-c.-ben gyökerező kötelelességeiket. Utasította ennelfogva a rendőrhatalóságokat és a községi előjáróságokat, hogy a törvény által kötelelességükre tett ellenőrzést a legnagyobb pontossággal gyakorolják, s különösen a halászati tilalomra nézve megszabott rendelkezéseknek a rendelkezésükre álló összes eszközök felhasználása által szerezzenek érvényt. Így a községi előjáróságok a halászat gyakorlását, valamint a halak elárúsítását éberesen ellenőrizték, s a megszabott tilalmi rendelkezésekbe ütköző bármely csekély kihágást is, az illetékes járási hatóságaihoz jelentsenek be, a járási főszolgabírák és a r. t. város főkapitánya pedig a törvény szigorú végrehajtását a saját hatáskörükben is ellenőrizték és a szükségesnek mutatkozó megtorlást minden esetben a legnagyobb szigorral alkalmazták.

— **A Budapest diszalbuma.** Újévre ismét gyönyörű kiviteli diszalbummal ajándékozza meg a „Budapest”, a függetlenségi és negyvennyolcas Kossuth-párt hivatalos lapja, az előfizetőit. A „Budapest” Kossuth Lajos eszméinek megvalósításáért küzd ma is, mint megindulásától kezdve egész hosszú multján keresztül. Politikájában rendithetlen volt és az ma is, de szellemi színvonalában, formájában és terjedelmében megváltozott. A néplap szűk keretéből felemelkedett a főváros legelőkelőbb újságjainak sorába, úgy irodalmi értékét, mint tartalomtömegét, érteutéseinek frissességét és eredetiségét véve mértékadón. Mindezekon felül a reggeli nagy lapok sorában egyedül áll fényképeivel és rajzaival, amelyekkel illusztrálja az eseményeket. Vezető cikkeit Kossuth Ferenczel és Szatmári Mór felelős szerkesztővel az élükön, a legkiválóbb publicisták írják. Tárcait, regényeit országosan ismert írók. Saját levelezői vannak a külföldi fővárosokban és tudósítói minden magyar gócponton. Előfizetői, akik a

„Magyarország Nagyasazonjai” című nagyszabású diszmunka második kötetét kapják meg most újévkor, egészen ingyen, még abban a kedvezésben is részesülnek, hogy a „Budapest”-et a régi, mérsékelt áron kapják meg továbbra is.

— **A vidéki vásárok** korlátozása érdekében az Ipartestületek Országos Szövetsége mozgalmat indított. A mikor évenként száz új vásárt engedelmeknek, a mikor pl. 1907-ben a vásárok száma 5415 volt és hetenkint 1470 hetivásárt tartanak az országban a nélkül, hogy azok igen nagy részére szükség volna, akkor tényleg valamely reform kell egyik vagy másik irányban. Hiszen így ma-holnap elpusztul az ország ipara és kereskedelme, mert senkinek sincs a fölösleges, rossz vásárokból haszná.

— **Olcsó és szép kiadású róm. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papíros-, író- és rajzszerüztetésében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Angyali kenyér, Igazi égi manna, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezéresillag stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden ízlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

Közönség köréből*

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Mély tisztelettel fordulunk nagyrabecsült személyéhez és alázatosan könyörgünk Ön előtt, hogy szerény, de őszinte sorainkat a nyilvánosság elé juttatni kegyeskedjék.

Egy szegény kis székely község lakóinak régi panaszát, lelkünknek rég megért érzéseit és megfigyeléseit akarjuk elmondani, ezuton a nagyvilág elé adni.

Árvátfalva lakossága egytől-egyig reform vallású lévén, egy egyházba tartozik. Ez az egyház azonban számbeli csekélysege folytán a tőle két (2) kilométer távolságra fekvő felsőboldogfalvai reform. egyházhoz tartozik s így a két egyháznak közösen van egy lelkésze: Biró Áron személyében.

Mielőtt tovább mennénk, engedelmet kérünk Öntől tiszteletes ur, hogy személyével is foglalkozunk, de a közérdekű ügy, miről szólni óhajtunk, ezt megkívánja.

Az árvátfalvi reform. egyház tagjai úgy is mint egyházközség, úgy is mint egyháztagok: viselik úgy az építkezéseknél — és javításoknál, valamint más egyházi befektetéseknel — és a kepe fizetésénél is ugyanazt a terhet, mint a felsőboldogfalvai egyháztagok. Ugy-e bár tiszteletes ur? Hiszen papi bérbe fizetett minden családfőntartó — a kinek legalább 12 kalongya buzája termett — évenként Önnek 20 korona értékű terményt, a mi pedig díjévelileg talán 10 koronára sincsen értékelve.

Ettől az óriási nagy tehertől most a magas kormány jóvoltából részben megszabadultunk; mert a három millióból, az eddig terményekben kiszolgáltattott járandóságok értéke ide is ki lett utalva, talán a folyó évre is. Ezeket — megjegyezzük — mi csak ugynevezett kiszivárgott hírekből ha megtudjuk. Hiába, azt mondta Petőfi: „Minden dolognak van oka, foka”.

No de mi firtatni a fizetést nem akarjuk, „méltó a munkás az ő bérére”. Hanem ellenkezőleg, vizsgáljuk az ügy másik oldalát, a hivatást.

Az árvátfalvai reform. egyház tagjai ugyanis fájdalommal tapasztalják, hogy Biró Áron lelkészkedése alatt a hitélet Árvátfalván rohamosan hanyatlik. És ennek okát abban találják és magunk is abban látjuk, hogy

*E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére Szerk

— Biró Áron lelkészkedése alatt — a gyermekeket nem a lelkész vezeti be az egyházba. Ujabbán pláne — már második esztendeje — gyermekeink hitoktatásban egyáltalán nem is részesülnek.

Ezért kérték az egyházközség tagjai esdekelve Biró Áron lelkészt, hogy mint elődei — legalább heti 2 órán — tanítson az árvátfalvi községi iskolában hittant. De Biró Áron lelkész nem érzi a szegény nép lelki fájdalmát, nem hajlik és nem könyörül; hadd zülljék tovább a hitélet. Pedig miről van szó? Minden héten (szombaton) reggel feljön Biró Áron lelkész Árvátfalvára könyörgést olvasni és csak azért könyörgött az egyházközség lakossága, hogy akkor maradjon itt 2 órára az iskolában és tanítson hittant, mint elődei, de nem tette; ezt akarta az egyházközség presbyteriuma f. évi június hó 18-án tartott ülésében letárgyalni, de Biró Áron lelkész nem engedte.

Panasszal élt az egyházközség lakossága, de hiába. Nem birtunk odáig jutni, hogy gyermekeinket a tiszta, öntudatos vallásos életre, Kálvin magasztos elveire egy képzett, szakavatott, alapos lélektani tudással bíró és mindenek fölött arra hivatott, elbocsátott egyén: a lelkész oktassa.

Nem tudjuk kivívni, hogy a hithűséget az iskolás ifjuság lelkébe a lelkész tekin-téllyel bíró lelkipásztor oltogassa be; hogy alapos magyarázataival a reform. hitelveket, a krisztusi ígéket közkinccsé tegye, nem tudjuk kivívni, hogy az egyház veteményes kertjét annak kertésze: a lelkipásztor gondozza, ápolja.

Ezt kivívni nem lehet, mert megvagyunk vetve. Biró Áron fut papi tanácstól papi tanácshoz és megnyeri, hogy szózsa a vallás-tanítást a községi tanító nyakába. De a munkával agyonterhelt tanító, még ha előképzett-séggel, képesítéssel bírna is ezen nehéz tárgy tanításához, akkor sem végezhetné ezt eredményesen, mert nincs hozzá elég fizikai ideje.

Ha nem csalódunk, még ha tanítani akarná is a hittant az ahhoz nem értő tanító, akkor is föl kellene lépni egy hivatását érező lelkésznek és nem engedni meg azt. És vajjon miért olyan Csáki-szalmája a hitoktatás! Miért nem vágyódik ezért Biró Áron lelkész és miért inkább a székelyudvarhelyi zálogházért!?

Hej! szegény megtámadott tanító, a kívül maholnap úgy elbánnak, hogy az sem lesz, mit népes családdal egyél; a ki 35 óráig szivod hetenként az iskola fülledt levegőjét, vasárnap és hétköznapokon fütetlen templomban énekelj kegyetlen hidegekben, este tarts felolvasást stb... és mindezek tetejében taníts hittant: a mihez nem értesz és irdd alá a szerződést, hogy „köteles vagy a lelkész felügyelete alatt és utasításai szerint hittant tanítani”? És ilyen is van a világon! Községi tanító! Köztisztviselő! Tanítson a lelkész utasításai szerint! Ezt itéli a papi tanács! Ez Magyarország tanító-ságának szégyene! Mert vagy tud valaki önállóan tanítani, vagy nincs helye az iskolában!

De hát ugy-e kedves tiszteletes ur, mit ér „buxi paraszt kölykek” lelkét építgetni, az iskola fülledt levegőjét szívní, mikor mennyivel kellemesebb a székelyudvarhelyi zálogházban reggeltől estig a koronák csendését hallgatni?

És míg az értelem szárnyait most bontogató gyermekeknek békétüressel és leereszkedéssel kell a szót hol elülről kezdeni, hol megismételni, addig a kölesönért kétrét görnyedő atyánkfának ünnepi pózzal és tette-tett jó indulattal mily kellemes így felelni: Ja kérem, itt pénz a krisztus!

Csak most értjük meg igazán a bibliai esemény fenséges jelentőségét, mikor az Isten-ember kiveri a pénzváltókat atyjának házából...

Árvátfalva, 1911. dec. 7.

Több egyháztag.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők
Hodgyes.

Legjobb beszerzési forrás terméskiadta valódi erdélyi hegyi borkban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös bork.

Ha lakást

kinál vagy keres,

mindenféle bútort

kinál vagy keres,

mindenféle ipari cikket

kinál vagy keres.

a legkülönbözőbb

apróbb dolgokat

kinálja vagy keresi,

mely csak APRÓ költséget bír a Olvasóközönségünk ezer meg ezer esetben hálásan emlékezik meg arról, hogy az apróhirdetések fényes sikerrel segítik elő a **kinálat** és **kereslet** nagyarányu forgalmát. **Azért ne tessék habozni** s a mikor csak a legcsekélyebb szükség diktálja:

Apróhirdetést

kell feladni a

„Székely-Udvarhely“-ben.

**Apró a hirdetés,
apró a költség!**

Köhögés, rekedtség és hurut
ellen nincs jobb a

Réthy féle pemetefü cukorkánál!

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan Réthy-félét kérjünk, mivel sok hasznos utazás van. Az eredetinek minden egyes darabkáján rajta van a „Réthy“ név.

doboz ára 80 fil. Mindonütt kapható.

Csak R É T H Y-félét fogadjanak el!

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene.

A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, az az ő theológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne.

A Talmud kivonat, de szószertint fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalon. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 8 drb 4 korona.

Megrendelhető:

„A Kereszt“ kiadóhivatalában
Budapest, III. Mátyás-utca 1. szám.

Katholikus és református imakönyvek e lap kiadóhivatalában kaphatók.

deléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcellán

és **Régiségeket** megbízatlanságból

azonnal megvásárol, esetleg értékel vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken

mint vevő résztvesz.

Arany, briliáns ékszerek,

ezüst tárgyakat

(tört állapotban is) bármilyen összegre vásárol

Dietrich Gyula ötvös-mester.

Kolozsvárt.

Levélbeni megkeresésre azonnal válaszol

Sürgőnyecim: **Dietrich**

ékszerész Kolozsvár.

Udvarhelyvármegye Nemes Családjai.

Szerkesztette: Pálmay József

Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart

kapható: Betegh Pál könyvkiadónál

Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel

illusztrált mű, igen becses család-

történeti adatokat tartalmaz

1848 eredeti francia angol és amerikai toalett-modelt közöl a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR“ kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

7800—911. tkvi. sz.

HIRDETMÉNY.

Az oklándi kir. járásbírósa, mint tkvi hatóság közölni teszi, hogy **Lővéte** községi közhelyei-erdő legelőinek arányosítása következtében a telekkönyvi átalakításból folyó végleges tkvi bevezetés az 1869 évi 2579 és 15960—911. VIII. I. M. rendelet értelmében befejezést nyert.

Ez azzal a felhívással tétetik közre hogy mindazok, kik az arányosítás illetve átalakítás következtében történt telekkönyvi bejegyzéseiben magukat sérelmesnek vélik ebbei elszámolásait tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi június hó 10 napjáig bezárólag nyújtsák be mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött téves bevezetésekől származó bármilyen igényüket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzések pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

A kir. járásbírósa, tkvi hatóság. Oklánd, 1911. évi november hó 28. án.

DR FÖLDES s. k. kir. bíró.

A kiadmány hitelűl:

Wermescher kir. tkvezető.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESEN** tehát a „Székely-Udvarhely“-ben

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Embe **Adria Rákóczy Szt-István Szepesi** len legjobb magyar gyártmányú diszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, levél-kártyák, gyász-leveledpapirosok stb. **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélíró-tollak, rondtollak, üveg-tollak, tollszárazak, disztollszárazak. Irónok, fekete, színe irónok, notes-irónok, csavarirónok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, iron-hegyezők. **Kréták, iskolai, kávéházi és fajlázó kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztító, bronz.**

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-gó-ló-sípek és orgonák. Monogramok fehérnemű és levedpapiírzésre. Kézi nyomda. Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémbl, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle **kész nyomtatványok**, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírósaági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-szfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, tollállványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyegszögek, kapcsok stb.

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papirok, rajzpapirok, írógéppapirok, csomagoló és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrő-papirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papirkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépirási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klotetpapirok, szivarkahévely, szivarka s névjegyárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-országnyek, okmány és írománytáskák.